

Postbus 242
2130 AE Hoofddorp
T (088) 496 04 21
E info@cea.nl
I www.cea.nl

Datum binnenkomst : 14 februari 2025 Referentie : 25/ICEA/02960 Telefoon : (088) 496 04 21
Bijlage(n) : Behandelaar : Coen Bongers E-mail : info@cea.nl

Onderwerp **Reactie Tilburg University - Post-Master Accountancy programma's -
Consultatieformulier uitgangspunten raamwerk**

Let op

Het consultatieformulier bestaat uit vijf onderdelen. Ieder onderdeel verwijst naar de relevante paragraaf van [het consultatiedocument](#) en bevat de bijbehorende doelstellingen, uitgangspunten, consultatievragen en antwoordvelden. Houd hier rekening mee bij het lezen van deze reactie.

Onderdeel 1 van 5

Paragraaf 3.1

Eindtermen op basis van leeruitkomsten

Doelstellingen	A. Eindtermen die zodanig van opzet en inhoud zijn dat ze: <ol style="list-style-type: none">1. toekomstbestendig zijn;4. opleidingen de ruimte geven voor het ontwikkelen van het curriculum en innovaties in onderwijs- en toetsvormen.
Uitgangspunt	Het nieuwe raamwerk beschrijft de eindtermen op basis van leeruitkomsten met op strategisch niveau kaders voor het onderwijs- en toetsprogramma. Onderwijsinstellingen en RPO zijn aansluitend verantwoordelijk voor het opleidings- en toetsprogramma dat wil zeggen het ontwerp van leer- en lesdoelen en de onderwijs- en toetsvormen.
Consultatievragen	<ol style="list-style-type: none">1. Welke kansen ziet u (bij het ontwerpen en invullen van het opleidings- en toetsprogramma) wanneer CEA de eindtermen beschrijft op basis van leeruitkomsten?2. Welke belemmeringen ziet u (om dit te realiseren)?
Vanuit welk perspectief beantwoordt u de vragen? (student, werkveld, opleiding)	Opleiding
Antwoorden	<ol style="list-style-type: none">1. Het beschrijven van de eindtermen op basis van leeruitkomsten geeft opleidingen meer ruimte om actueel te blijven en innovatief te zijn, omdat leeruitkomsten globaler worden geformuleerd dan leerdoelen.

2. Een belemmering met betrekking tot de beschrijving van eindtermen op basis van leeruitkomsten is, dat ze zo ruim worden geformuleerd dat ze onvoldoende voor inkadering zorgen. Daardoor ontstaat het risico van concurrentie tussen opleidingen in een "race to the bottom".

Het onderscheid tussen leeruitkomsten en leerdoelen is een gradueel verschil. Leerdoelen moeten bijvoorbeeld SMART worden geformuleerd en daarmee zijn ze ook meetbaar, een eigenschap die specifiek wordt toegeschreven aan leeruitkomsten.

Een andere belemmering is dat vanuit toezicht het lastiger is de kwaliteit van de opleidingen te borgen omdat alle opleidingen immers op basis van globalere beschrijvingen activiteiten ontplooiën. Dit bemoeilijkt de taak van de CEA en bemoeilijkt ook de borging van (basis)consistentie in de Nederlandse accountantsopleiding.

Onderdeel 2 van 5

Paragraaf 3.2

Themagericht raamwerk

Doelstellingen	A. Eindtermen die zodanig van opzet en inhoud zijn dat ze: <ol style="list-style-type: none">2. conceptuele vorming stimuleren (en het 'stapelen' van onderwerpen voorkomen);3. aansluiten op de diverse werkpraktijk;4. opleidingen de ruimte geven voor het ontwikkelen van het curriculum en innovaties in onderwijs- en toetsvormen.
Uitgangspunt	Het nieuwe onderwijsraamwerk beschrijft de eindtermen themagericht.
Consultatievragen	<ol style="list-style-type: none">1. Welke kansen ziet u als het gaat om een thematische insteek?2. Welke belemmeringen ziet u als het gaat om een thematische insteek?3. Voor welke (max 6) thema's zou u kiezen voor de oriëntatie Assurance en/of Accountancy-MKB?
Vanuit welk perspectief beantwoordt u de vragen? (student, werkveld, opleiding)	Opleiding
Antwoorden	<ol style="list-style-type: none">1. Een themagerichte beschrijving van de eindtermen sluit beter aan bij de praktijk. Verder kan een themagerichte benadering studenten meer aanspreken, als het thema concreet en actueel is. Het versterkt bovendien de ontwikkeling van de regisseursfunctie van de accountant die steeds vaker met specialisten zal samenwerken.

2. Een belemmering met betrekking tot een themagerichte beschrijving van de eindtermen is, dat het risico ontstaat dat prioriteit wordt gegeven aan thema's die actueel zijn ("waan van de dag"), terwijl meer fundamentele thema's worden verwaarloosd. Dat kan dan leiden tot een verwachtingskloof tussen het beroep en het maatschappelijk verkeer. Het blijft namelijk wel zaak een diepgaande kennis van ieder van de hoofdvakken te ontwikkelen, waarbij niet alles van de hoofdvakken in een thema te vangen is.

Verder stelt een themagerichte beschrijving hoge eisen aan de organisatie van en communicatie binnen de opleiding. Bij elk thema is afstemming tussen de vakgebieden nodig, zowel met betrekking tot de inrichting van het onderwijs, als de inrichting van de toetsing. Dit geldt nog sterker bij de verdergaande integratie van theorie- en praktijkopleiding.

Themagericht onderwijs is erg modern en aantrekkelijk, maar de ervaring leert dat dit vooral geldt voor vakken die dicht tegen elkaar aan liggen of conceptueel overlappen. Dat geldt prima voor ICAIS en Auditing & Assurance, maar voor Externe Verslaggeving is dat lastiger simpelweg omdat IC en audit technieken vaak jaarrekeningpost-agnostisch zijn en veel meer op processen en mensen zijn gericht, terwijl de regelgeving rond financiële en duurzaamheidsverslaggeving veel meer gestructureerd is op basis van de inhoud van de informatie, dus de post in de jaarrekening of het disclosure item in het duurzaamheidsverslag. Om teleurstelling of grote gaten in de opleiding te voorkomen zou bij themagericht onderwijs een caveat moeten worden behouden en moeten worden aangegeven dat dat 'waar mogelijk en nuttig' wordt ingevoerd.

Themagericht onderwijs kan ook extra inzet van docenten eisen, bijvoorbeeld omdat je docenten met verschillende expertise tegelijkertijd aanwezig wilt hebben wanneer een thema vanuit verschillende perspectieven wordt behandeld.

Onderdeel 2 van 5

Paragraaf 3.2

Themagericht raamwerk

3. Onze opleiding zou in het kader van ons programma (oriëntatie Assurance) kiezen (we hebben de facto al gekozen) voor de volgende thema's:
- Morele besluitvorming.
 - Duurzaamheid.
 - Data en IT.

Onderdeel 3 van 5

Paragraaf 3.3

Theorie en praktijk geïntegreerd in de eindtermen

Doelstellingen	<p>A. Eindtermen die zodanig van opzet en inhoud zijn dat ze:</p> <ol style="list-style-type: none">3. aansluiten op de diverse werkpraktijk. <p>B. Eindtermen die de vormgeving van de accountantsopleiding zodanig stimuleren dat:</p> <ol style="list-style-type: none">1. het leereffect voor studenten optimaal is;2. dubbelingen voorkomen worden;3. de administratieve last voor studenten verlaagd wordt;4. de professionele ontwikkeling tot startbekwame accountant in een actieve leercultuur plaatsvindt.
Uitgangspunt	CEA wil de integratie van theorie en praktijk zoveel mogelijk stimuleren door de eindtermen geïntegreerd te beschrijven en in het raamwerk geen onderscheid te maken in eindtermen voor theorie en praktijk.
Consultatievragen	<ol style="list-style-type: none">1. Hoe kijkt u aan tegen de integratie van de eindtermen van theorie en praktijk?2. Welke kansen ziet u daarin voor studenten, het onderwijs- en/of het werkveld?3. Welke belemmeringen ziet u?
Vanuit welk perspectief beantwoordt u de vragen? (student, werkveld, opleiding)	Opleiding
Antwoorden	<ol style="list-style-type: none">1. De integratie van de eindtermen van theorie en praktijk kan de studeerbaarheid van de opleiding verbeteren, door een betere aansluiting van het leerproces bij de dagelijkse actualiteit van de student. Ook het studierendement kan hierdoor verbeteren, doordat de student het geleerde meteen kan toepassen in de praktijk, ofwel het belang van bepaalde leerstof snel onderkent omdat hij in de praktijk met de desbetreffende problematiek geconfronteerd is.

2. Voor studenten kan de integratie van de eindtermen van theorie en praktijk de studeerbaarheid van de opleiding verbeteren.

Voor het onderwijsveld kan de integratie van de eindtermen van theorie en praktijk de studievoortgang van de studenten verbeteren, mits de materie meer "gaat leven" voor de studenten.

Voor het werkveld kan de integratie van de eindtermen van theorie en praktijk het leereffect "on the job" vergroten en daarmee leiden tot een steilere leercurve.

3. Een belemmering met betrekking tot de integratie van theorie en praktijk is dat het een grote uitdaging vormt om de theorie op de praktijk van de individuele student af te stemmen. Dit komt doordat studenten in verschillende werkomgevingen hun ervaring opdoen. En individuele leertrajecten zijn economisch niet haalbaar.

Er zit ook een zekere inefficiëntie in de integratie van de eindtermen in theorie en praktijk. Theorie leent zich voor overdracht in grotere groepen. De praktijk is altijd casuïstisch.

Ten slotte zijn verschillende ketenpartners bij deze integratie betrokken met ieder een eigen verantwoordelijkheid. Dit zal wel goed geborgd moeten zijn.

<p>Doelstellingen</p>	<p>A. Eindtermen die zodanig zijn van opzet en inhoud dat ze:</p> <p>4. opleidingen de ruimte geven voor het ontwikkelen van het curriculum en innovaties in onderwijs- en toetsvormen.</p> <p>B. Eindtermen die de vormgeving van de accountantsopleiding zodanig stimuleren dat:</p> <p>3. de administratieve last voor studenten verlaagd wordt.</p> <p>C. Eindtermen die qua normering zodanig ingestoken zijn dat:</p> <p>1. brede en diverse instroom (in de postinitiële fase) wordt gefaciliteerd;</p> <p>2. er aandacht is voor doorstroom, inclusief 'herintreders' qua studie.</p>
<p>Uitgangspunt</p>	<p>In het nieuwe raamwerk wordt de ECTS-norm per vakgebied losgelaten. Het beheersingsniveau omschrijft de kwalificaties bij afronding van de accountantsopleiding. Dit geeft de mate van complexiteit en zelfstandigheid aan waarop iemand de vereiste competenties moet behalen. De kwalificaties sluiten aan op het European Qualifications Framework (EQF) zoals dat in EU verband is opgesteld. Ook stelt CEA de eisen waaraan een student moet voldoen om de praktijkopleiding te mogen beginnen conform EQF. Voor de normen van de studielast en studieduur overweegt CEA verschillende mogelijkheden. Deze verschillen in hoeverre CEA opleidingen ruimte biedt om het opleidings- en toetsprogramma in te vullen en een beroep doet op de verantwoordelijkheid van de opleidingen om de kwaliteitsnorm te handhaven. In haar toezichtsrol beoordeelt CEA in hoeverre opleidingen de eindtermen realiseren en vaststellen dat een student deze heeft behaald.</p>
<p>Consultatievragen</p>	<p>1. Op welk niveau horen kwantitatieve en/of kwalitatieve normen thuis in de eindtermen? Bijvoorbeeld op themaniveau, op initieel- en/of eindniveau? En maakt u daarin onderscheid als</p>

Onderdeel 4 van 5

Paragraaf 3.4

Normering van de eindtermen

	<p>het gaat om type normering (studielast, studieduur, beheersingsniveau)?</p> <ol style="list-style-type: none">2. Acht u het noodzakelijk om normen op te nemen in de eindtermen voor studielast en studieduur? Wat zijn uw voornaamste overwegingen hierbij?3. Welke kansen of belemmeringen ziet u bij de mogelijkheden (zie hieronder) die CEA moet meenemen in haar overweging?
Vanuit welk perspectief beantwoordt u de vragen? (student, werkveld, opleiding)	Opleiding
Antwoord	<p>1. Kwalitatieve normen voor vakken en thema's, en kwantitatieve normen voor de opleiding als geheel. Voorkeur voor uitdrukken in studielast. Geen beheersingsniveaus, zodat de opleidingen ruimte hebben zelf daaraan invulling te geven. Het maakt niet uit of de eindterm wordt behaald in de initiële fase (of welk deel daarvan dan ook), of in de post-initiële fase.</p>
	<p>2. Totaal van het opleidingsprogramma kwantitatief in ECTS credits. Op themaniveau en vakniveau geen kwantificering in ECTS credits. Verder is een minimale doorlooptijd voor de opleiding als geheel nodig om ervoor te zorgen dat een minimum aan vakinhoudelijke aspecten wordt behandeld en om te voorkomen dat opleidingen gaan concurreren met de doorlooptijd.</p>
	<p>3. Zie hieronder.</p>

	Mogelijkheden	Uw overwegingen:
	<p>Studielast theoretische opleiding:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Geen normering voor de studielast, • Een minimum ECTS-norm voor gehele accountantsopleiding of een (minimum) ECTS-norm enkel voor de postinitiële fase. 	<p>Studielast per opleiding als geheel, niet per vak of thema.</p> <p>Niet enkel voor de post-initiële fase, maar voor de gehele opleiding. ECTS met betrekking tot vrijstellingen in de post-initiële fase, die worden gegeven op basis van equivalente examens elders, tellen mee in het kader van de minimum ECTS-norm. Dit komt de bredere instroom en de beoogde flexibiliteit ten goede.</p>

	<p>Studieduur en -last praktijkopleiding:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Urennorm behouden, al dan niet met een kwalitatieve norm voor vakgebied en type werkzaamheden; • Geen vertaling naar een urennorm, invulling aan NBA/RPO voor driejarige praktijkopleiding; • Geen kwalitatieve norm voor vakgebieden of type werkzaamheden. 	<p>Urennorm handhaven op 3000 uren gedurende drie jaar.</p> <p>Bij integratie van theorie en praktijk met eindverantwoordelijkheid voor de gecombineerde theorie- en praktijkopleiding is een kwantitatieve norm noodzakelijk om verantwoordelijkheid te kunnen dragen voor de kwaliteit van de opleiding. Geen allocatie naar vakgebied of type werkzaamheden.</p> <p>Kwalitatieve normen voor vakgebieden en type werkzaamheden zijn gewenst.</p>
	<p>Beheersingsniveau theoretische en praktijkopleiding:</p> <p>CEA sluit met haar kwalificaties aan op het raamwerk dat gangbaar is in het hoger onderwijs. Het gaat om beheersing van de competenties op bachelor en/of masterniveau.</p> <p>CEA stelt per oriëntatie toelatingseisen (minimum) voor praktijkopleiding in aansluiting op het beroepsprofiel.</p>	<p>Het moet niet uitmaken of een eindterm wordt afgedekt in de bachelor-, master- of post-initiële fase.</p> <p>Toelating tot de praktijkopleiding als toelaatbaar tot de post-initiële opleiding.</p>

Onderdeel 5 van 5

Paragraaf 3.5

Aandacht voor (brede en diverse) instroom en doorstroom

Doelstellingen	C. Eindtermen die qua normering zodanig ingestoken zijn dat: <ol style="list-style-type: none">1. brede en diverse instroom (in de postinitiële fase) wordt gefaciliteerd;2. er aandacht is voor doorstroom, inclusief 'herintreders' qua studie.
Uitgangspunt	CEA overweegt een minimum set van competenties te beschrijven op basis waarvan een student aan de postinitiële fase van de theoretische opleiding kan beginnen zonder aanvullende deficiënties (instroomprofiel). Dit maakt voor studenten helder waar minimaal aan moet zijn voldaan en belemmert de student niet in zijn keuze van onderwijsinstelling. Opleidingen kunnen op basis van de minimum set een ontwikkelgesprek houden om te bepalen in hoeverre een student al competenties heeft verworven en waar aanvullende ondersteuning nodig is.
Consultatievragen	<ol style="list-style-type: none">1. Hoe kijkt u aan tegen het beschrijven van een minimum set van competenties benodigd om te kunnen starten in de gehele postinitiële fase van de opleiding (dus het theorie- en praktijkdeel)? Welke uitdagingen ziet u daarbij om dit te realiseren?2. Wat is er volgens u nog meer nodig om een bredere en diverse instroom te faciliteren?
Vanuit welk perspectief beantwoordt u de vragen? (student, werkveld, opleiding)	Opleiding

Antwoord

1. De toelatingsvoorwaarden van het theoretische deel van de post-initiële opleiding moeten synchroon lopen met die van de praktijkopleiding.

Het idee dat de CEA een minimum set van competenties beschrijft die benodigd zijn om te kunnen starten met de gehele post-initiële fase veronderstelt dat de post-initiële fase bij de diverse instellingen inhoudelijk identiek is. Het is echter denkbaar dat de ene instelling ervoor kiest om een bepaald onderwerp in de initiële fase te behandelen en minder aandacht te geven in de post-initiële fase. Terwijl de andere instellingen er voor kiezen datzelfde onderwerp in de post-initiële fase te behandelen.

Indien ervoor wordt gekozen om een zodanige minimum set van competenties te beschrijven, dan dient dat minimum wel zodanig hoog te worden vastgesteld, dat latere teleurstelling bij student, werkgever en opleiding wordt voorkomen. De student/werknemer moet het tempo wel kunnen bijbenen.

Het toelaten tot de post-initiële opleiding op basis van een minimum set van competenties die te veel verschilt van het niveau van Bachelor Bedrijfseconomie plus Master Accountancy leidt tot grote niveauverschillen tussen studenten binnen de post-initiële fase en belemmering van het leerproces van studenten die op een hoger niveau dan het minimum instappen in de post-initiële fase. En dat zal toch het grootste deel van de studenten zijn.

Het moet worden voorkomen dat sluiproutes worden gecreëerd t.b.v. de accountantopleiding, die de normen van en de instroom in de Master Accountancy programma's van de diverse instellingen frustreren. Het is niet voor niets dat hoge eisen worden gesteld aan deze programma's. Een terugloop van de instroom in de Master Accountancy programma's heeft niet alleen gevolgen voor de kwaliteit van de instroom in de post-initiële fase. Het leidt ook tot afnemende financiële ruimte voor de Accountancy departementen bij de instellingen en daarmee voor het wetenschappelijk onderzoek in ons vakgebied.

Onderdeel 5 van 5

Paragraaf 3.5

Aandacht voor (brede en diverse) instroom en doorstroom

2. Kantoren zouden meer moeten faciliteren dat onderwijs in een vastgesteld deficiëntietraject kortstondig ook op andere onderwijsdagen kan plaatsvinden dan uitsluitend op de vrijdagen.